

MIKO I NIŠTA
U PARIZU I LONDONU
DŽORDŽ ORVEL

Naslov originala:
DOWN AND OUT IN PARIS AND LONDON
GEORGE ORWELL

Prevod sa engleskog na srpski: Sašo Kuzmanovski
Urednik: Nataša Dančevska
Lektor: Vera Todorović
Korice i priprema za štampu: Sašo Kuzmanovski
Štampa: Studentski servis, 1000 Skoplje, 2026
Izdavač: Ikona, bul. Partizanski odredi br. 9, Skoplje
Tiraž: 500

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

821.111-31

ORVEL, Džordž

Niko i ništa u Parizu i Londonu / Džordž Orvel ; [prevod sa engleskog na srpski Sašo Kuzmanovski]. - Skoplje : Ikona, 2026. - 186 стр. ; 20 см

Превод на делото: Down and out in Paris and London / George Orwell. -
Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-286-028-2

COBISS.MK-ID 69754117

NIKO I NIŠTA
U PARIZU I LONDONU
DŽORDŽ ORVEL

„O, kako bolno žeže beda!“
ČOSER

Ulica Kok d'Or, Pariz, sedam ujutro. S ulice dopire niz besnih, zagušljivih urlika. Madam Mons, koja drži mali hotel preko puta moga, izašla je na ulicu da se obrati stanarki s trećeg sprata. Bose noge uvukla je u drvene klompe, a seda kosa padala joj je oko lica.

Madam Mons:

– Salop! Salop! Koliko puta sam vam govorila da ne gnječite stenice na tapetama? Mislite da ste kupili hotel, a? Zašto ih ne bacate kroz prozor kao svi ostali? Piten! Salop!

Žena s trećeg sprata:

– Vaš!¹

Zatim se začuo čitav hor različitih povika, dok su se na sve strane uz tresak otvarali prozori i pola ulice se pridruživalo svađi. Deset minuta kasnije svi su naglo utihnuli, jer je projahao konjički eskadron i ljudi su prestali da viču kako bi ga gledali.

Opisao sam ovaj prizor samo da bih dočarao nešto od duha Ulice Kok d'Or. Nisu svađe bile jedino što se tu događalo – ali ipak, retko bi nam prošlo jutro bez barem jednog ovakvog ispada. Svađe, očajni povici uličnih prodavaca, graja dece koja su jurila koru od pomorandže po kaldrmi, a noću glasno pevanje i kiseo zadah kola sa smećem, činili su atmosferu ulice.

Bila je to veoma uska ulica – klanac visokih, gubavih kuća koje su se nagnjale jedna prema drugoj u čudnovatim položajima, kao da su se zaledile usred rušenja. Sve zgrade bile su hoteli, krcati stanarima do samog krova, uglavnom Poljacima, Arapima i Italijanima. U prizemlju hotela nalazili su se majušni bistroi, gde se čovek mogao napiti za iznos jednak jednom šilingu. Subotom uveče otprilike trećina muškog stanovništva kvarta bila je pijana. Izbijale su tuče zbog žena, a arapski nadničari, koji su stanovali u najjeftinijim hotelima, vodili su neke tajanstvene međusobne obračune, koje su povremeno rešavali stolicama, a katkad i revolverima. Noću su policajci prolazili ulicom samo po dvojica.

¹ *Vache!* – francuska uvreda, doslovno „krava“; u ovom kontekstu: „kravo!“.

Bilo je to prilično bučno i razuzdano mesto. Pa ipak, usred buke i prljavštine živeli su uobičajeni pristojni francuski trgovci, pekari, pralje i drugi, koji su se držali za sebe i tiho gomilali mala bogatstva. Bio je to sasvim tipičan pariski sirotinjski kvart.

Hotel u kojem sam stanovao zvao se Hotel de Troa Muano. Bio je to mračan, rasklimatan lavirint od pet spratova, drvenim pregradama izdelfen na četrdeset soba. Sobe su bile male i nepopravljivo prljave, jer nije bilo sobarice, a madam F., vlasnica hotela, nije imala vremena da mete. Zidovi su bili tanki poput letvica, a da bi se sakrile pukotine, bili su prekriveni slojem preko sloja ružičastih tapeta, koje su se odlepljivale i pod kojima su se gnezdile bezbrojne stenice. Pri plafonu su čitavog dana marširali dugi redovi stenica, poput kolona vojnika, a noću su se spuštale, izgladnele, pa je čovek morao svakih nekoliko sati da ustaje iz kreveta i nemilosrdno ih tamani. Kad bi stenice postale prevelika napast, palili bismo sumpor i terali ih u susednu sobu; sused bi uzvratio tako što bi zadimio svoju sobu sumporom i oterao stenice nazad. Hotel je bio prljav, ali je imao domaću atmosferu, jer su madam F. i njen muž bili dobri ljudi. Stanarine su se kretale od trideset do pedeset franaka nedeljno.

Stanari su se neprestano smenjivali; uglavnom su to bili stranci koji bi se pojavili bez prtljaga, ostali nedelju dana, a zatim ponovo nestali. Bilo ih je svih zanimanja – obučara, zidara, kamenorezaca, nadničara, studenata, prostitutki, skupljača krpa. Neki od njih bili su neverovatno siromašni. U jednoj od potkrovnih soba stanovao je bugarski student koji je pravio ukrasne cipele za američko tržište. Od šest do dvanaest sedeo je na krevetu, pravio dvanaest pari cipela i zarađivao trideset pet franaka; ostatak dana pohađao je predavanja na Sorboni. Spremao se za crkveni poziv, a otvorene teološke knjige ležale su licem nadole na podu prekrivenom komadićima kože. U drugoj sobi živela je Ruskinja sa sinom, koji je sebe nazivao umetnikom. Majka je radila šesnaest sati dnevno, krpeći čarape za dvadeset pet santima po čarapi, dok je sin, pristojno odeven, besposličario po kafeima na Monparnasu. Jedna soba bila je iznajmljena dvojici različitih stanara, jednom koji je radio danju

i drugom koji je radio noću. U drugoj sobi jedan udovac delio je isti krevet sa svoje dve odrasle ćerke, obe tuberkulozne.

U hotelu je bilo mnogo čudaka. Pariski sirotinjski kvartovi pravo su okupljalište osobenjaka svih vrsta – ljudi koji su upali u usamljene, polulude životne kolotečine i odustali od pokušaja da žive normalno i pristojno. Siromaštvo ih oslobađa uobičajenih pravila ponašanja, baš kao što novac oslobađa ljude od rada. Neki stanari našeg hotela živeli su toliko neobičnim životom da se to jedva može opisati rečima.

Tu su, na primer, bili Ruževi, stari, odrpani, patuljasti par koji se bavio neobičnim zanatom. Prodavali su razglednice na Bulevaru Sen Mišel. Zanimljivo je bilo to što su razglednice prodavali u zapечатim paketićima kao pornografske, dok su se unutra zapravo nalazile fotografije zamkova na Loari; kupci bi to otkrili tek kada je već bilo prekasno i, naravno, nikada se nisu žalili. Ruževi su zarađivali oko sto franaka nedeljno i, zahvaljujući strogoj štedljivosti, uspevali da uvek budu napola gladni i napola pijani. Njihova soba bila je toliko prljava da se smrad osećao sprat niže. Prema rečima madam F., nijedan od Ruževih pune četiri godine nije skinuo odeću sa sebe.

Tu je bio i Anri, koji je radio u kanalizaciji. Bio je visok, setan čovek kovrdžave kose, pomalo romantičnog izgleda u dugim čizmama kanalizacionog radnika. Anrijeva osobenost bila je u tome što, osim kada je posao to zahtevao, doslovno danima nije progovarao. Samo godinu dana ranije radio je kao šofer, imao dobar posao i štedeo novac. Jednog dana se zaljubio, a kada ga je devojk odbila, izgubio je živce i šutnuo je.

Pošto ju je šutnuo, devojk se očajnički zaljubila u Anrija, pa su dve nedelje živeli zajedno i potrošili hiljadu franaka njegove uštedevine. Zatim ga je devojk prevarila; Anri joj je zario nož u nadlakticu i bio osuđen na šest meseci zatvora. Čim je bila izbodena, devojk se zaljubila u Anrija više nego ikada, pa su se pomirili i dogovorili da će, kada Anri izađe iz zatvora, kupiti taksi, venčati se i skrasiti. Ali dve nedelje kasnije devojk ga je ponovo prevarila, a kada je Anri izašao iz zatvora, bila je trudna. Anri je više nije ubo nožem. Podigao je svu svoju uštedevinu i počeo da

pije; pijanka se završila još jednim mesecom zatvora, a posle toga zaposlio se u kanalizaciji. Ništa nije moglo naterati Anrija da govori. Ako biste ga upitali zašto radi u kanalizaciji, nikada ne bi odgovorio, već bi samo ukrstio zglobove kao znak za lisice i trznuo glavom prema jugu, u pravcu zatvora. Loša sreća kao da ga je za jedan dan pretvorila u poluidiota.

Tu je bio i R., Englez koji je šest meseci godišnje živeo u Patniju sa roditeljima, a šest meseci u Francuskoj. Dok je boravio u Francuskoj, pio je četiri litre vina dnevno, a subotom šest; jednom je otputovao čak do Azorskih ostrva jer je vino tamo jeftinije nego bilo gde u Evropi. Bio je blag, pitom čovek, nikada bučan ni svadljiv, ali nikada ni trezan. Ležao je u krevetu do podneva, a od tada do ponoći sedeo je u svom uglu bistroa i tiho, metodično se nalivao. Dok je pio, govorio je prefinjenim, ženskastim glasom o starinskom nameštaju. Osim mene, R. je bio jedini Englez u kvartu.

Bilo je tu još mnogo ljudi koji su živeli jednako osobenjačkim životom: mesje Žil, Rumun koji je imao stakleno oko, ali to nije hteo da prizna; Fireks, kamenorezac iz Limuzena; škrtac Rukol – on je, doduše, umro pre mog vremena; stari Loran, trgovac krpama, koji je svoj potpis prepisivao sa papirića koji je nosio u džepu. Bilo bi zabavno napisati neke od njihovih biografija, kad bi čovek imao vremena.

Pokušavam da opišem stanovnike našeg kvarta ne samo iz puke radoznalosti, već zato što su svi oni deo priče. Pišem o siromaštvu, a prvi susret sa siromaštvom doživeo sam upravo u ovom sirotinjskom kvartu. Taj kvart, sa svojom prljavštinom i neobičnim ljudskim životima, bio mi je najpre praktična lekcija o siromaštvu, a zatim pozadina mojih sopstvenih iskustava. Zato pokušavam da dočaram kako je tamo izgledao život.

II

Život u kvartu. Na primer, naš bistro, u prizemlju Hotela de Troa Muano. Sićušna sobica s podom popločanim opekom, napola pod zemljom, sa stolovima umrljanim vinom i fotografijom sah-rane na kojoj piše: „Kredi e mor“; radnici opasani crvenim šalo-vima koji velikim noževima seku kobasicu; madam F., ve-ličanstvena seljanka iz Overnje, lica tvrdoglave krave, koja čitavog dana pije malagu „za želudac“; partije kockanja za aperitive; pesme o „Le Frez e le Framboaz“² i o Madelon, koja je rekla: „Ko-man epuze an solda, moa ki em tu le režiman?“³; i ljubljenje naoči-gled svih. Pola hotela sastajalo se uveče u bistrou. Voleo bih da u Londonu postoji makar upola tako vesela krčma.

U bistrou su se mogli čuti neobični razgovori. Kao primer navešću Šarlija, jednu od lokalnih znamenitosti, dok priča.

Šarli je bio mladić iz dobre porodice, pristojno obrazovan, koji je pobegao od kuće i živeo od povremenih novčanih pošiljki svojih roditelja. Zamislite ga: veoma ružičast i mlad, svežih obraza i meke smeđe kose, nalik kakvom dobrom dečačiću, usana rumenih i vlažnih poput trešanja. Stopala su mu bila sićušna, ruke nenor-malno kratke, sa jamicama na nadlanicama poput bebinih. Dok govori, pleše i cupka, kao da je previše srećan i pun života da bi i na trenutak mogao da miruje. Sada je tri po podne i u bistrou nema nikoga osim madam F. i jednog ili dvojice nezaposlenih; ali Šarliju je sasvim svejedno s kim razgovara, samo dok može da govori o sebi. Deklamuje poput govornika na barikadama, kotrlja reči preko jezika i maše kratkim ručicama. Njegove sitne, gotovo praseće oči blistaju od oduševljenja. Ne znam zašto, ali dok ga gledam, u meni se budi duboka odvratnost.

Govori o ljubavi, svojoj omiljenoj temi.

– Ah, lamur, lamur! Ah, ke le fam mon tue! Avaj, mesje e dam, žene su me upropastile, upropastile bez ikakve nade! U svojoj

² *Les Fraises et Les Framboises* – „Jagode i maline“.

³ *Comment épouser un soldat, moi qui aime tout le régiment?* – „Kako da se udam za jednog vojnika, kad volim ceo puk?“

dvadeset drugoj godini već sam istrošen, iscrpljen. Ali šta sam sve naučio, u kakve sam sve ponore mudrosti zaronio! Kako je divno steći istinsku mudrost, postati u najvišem smislu reči civilizovan čovek, postati rafine, visje – i tako dalje, i tako dalje.

– Mesje e dam, kako ste tužni. Ah, me la vi e bel, ne smete biti tužni. Budite veseli, preklinjem vas!

Napunite čaše moselskim vinom,

O tome nećemo misliti!

– Ah, ke la vi e bel! Slušajte, mesje e dam, iz dubine svog bogatog iskustva pričaću vam o ljubavi. Objasniću vam šta zapravo znači ljubav, šta je prava osećajnost, viši, profinjeniji užitak, poznat samo civilizovanim ljudima. Pričaću vam o najsrećnijem danu svog života. Avaj, prošlo je vreme kada sam mogao da doživim takvu sreću. Zauvek je prošlo, nema više ni mogućnosti, pa čak ni želje. Čujte, dakle. Dogodilo se to pre dve godine; moj brat je doputovao u Pariz – on je pravnik – i roditelji su mu naredili da me pronađe i izvede na večeru. Mi se ne podnosimo, moj brat i ja, ali nismo hteli da budemo neposlušni prema roditeljima. Večerali smo, a za večerom se on napio kao ćuskija od tri boce bordo vina. Odveo sam ga nazad u hotel, usput kupio bocu konjaka i, kada smo stigli, naterao ga da popije punu čašu, rekavši mu da će ga to otrezniti. Iskapio je čašu i smesta se srušio kao da je dobio napad, mrtav pijan. Podigao sam ga i naslonio na krevet; onda sam mu pretresao džepove. Našao sam hiljadu sto franaka i s tim novcem strčao niz stepenice, uskočio u taksi i pobegao. Brat nije znao moju adresu – u to sam bio siguran.

– Kuda čovek odlazi kad ima novca? U bordel, naravno. Ali ne mislite valjda da bih traćio vreme na neki prostački razvrat, dobar samo za nadničare? Do đavola, ipak sam ja civilizovan čovek! Bio sam izbirljiv, pun prohteva, razumete, s hiljadu franaka u džepu. Došla je ponoć pre nego što sam pronašao ono što sam tražio. Našao sam na veoma elegantnog momka od oko osamnaest godina, an smoking, kose ošišane a lameriken, i porazgovarali smo u jednom tihom bistrrou podalje od bulevara. Dobro smo se razumeli, taj momak i ja. Pričali smo o ovome i onome i razmatrali kako bi se čovek mogao zabaviti. Ubrzo smo zajedno uzeli taksi i odvezli se.